

Vyjádření Ministerstva spravedlnosti

***k usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 6. června 2019 č. 653
k nezaplaceným podnikům privatizovaným vládami ODS, ODA a KDU-ČSL
v letech 1992 - 1998***

Předmětné **usnesení obsahuje dva body**, a sice:

- I. **konstatování**, že v letech 1992 až 2005 došlo při privatizaci majetku státu k velké řadě excesů, chyb i zločinů, které způsobily České republice a jejím občanů škody na majetku v řádech stovek miliard korun a které vlády České republiky dosud nedořešily a jejich následky neodstranily;
- II. **žádost** směřující k vládě, aby zpracovala a navrhla účinnou změnu trestněprávních předpisů tak, aby bylo možné takové zločiny způsobené při privatizaci dále stíhat a potrestat, aby nedošlo k jejich promlčení, včetně posouzení, zda nedošlo v určitém období k situaci, kdy promlčecí doba ani nemohla běžet.

I.

Pokud jde o výše uvedené konstatování, pak nepokládáme za účelné se k němu více vyjadřovat. Navíc samotný průběh privatizace pochopitelně nebyl v gesci Ministerstva spravedlnosti.

II.

Pokud jde o požadavek na zpracování a navrhnutí účinné změny trestněprávních předpisů, v jejímž důsledku by nedocházelo k promlčení trestných činů spáchaných při privatizaci, sdělujeme, že požadované změny trestněprávních předpisů lze docílit vzhledem k plynutí času pouze s omezeným účinkem, a to jedině zařazením trestných činů spáchaných při schvalování nebo při vypracování privatizačního projektu podle jiného právního předpisu (dále jen „privatizační trestné činy“) do § 35 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tj. mezi trestné činy, u nichž uplynutím promlčecí doby trestnost nezaniká. V této souvislosti ale musíme podotknout, že nejen v minulých volebních obdobích, ale i v tomto volebním období byly předloženy tři v podstatě totožné poslanecké návrhy požadující tuto legislativní změnu. Jednalo se o sněmovní tisk č. 814 předložený v VI. volebním období, sněmovní tisk č. 955 předložený v VII. volebním období a sněmovní tisk č. 349 předložený ve stávajícím volebním období (posledně jmenovaný tisk dosud nebyl Poslaneckou sněmovnou projednán ani v prvním čtení).

Ohledně všech shora uvedených poslaneckých návrhů zaujalo Ministerstvo spravedlnosti i vláda nesouhlasné stanovisko, a to z těchto konzistentních důvodů:

1. Doplnění předmětných trestných činů do ustanovení § 35 trestního zákoníku je považováno za neslučitelné s účelem a celkovou koncepcí tohoto ustanovení, neboť všechny kategorie trestných činů zakotvené v předmětném ustanovení jsou odrazem závazků vyplývajících z přijetí příslušných norem mezinárodního práva a rovněž odrazem některých negativních zkušeností společnosti prožitých zejména v období 2. světové války, popř. v nedemokratickém období naší historie - jedná se tedy o trestné činy, u kterých faktické okolnosti bránily jejich stíhání. Ačkoliv Ministerstvo spravedlnosti ani vláda nechce nijak potřebu stíhání privatizačních trestných činů bagatelizovat, je zřejmé, že tyto trestné činy svojí povahou nedosahují takové závažnosti, aby bylo opodstatněné jejich zařazení do kategorie nepromlčitelných trestných činů (v této souvislosti lze upozornit i na disproporci, která by vznikla ve vztahu např. k trestnému činu vraždy, která by i nadále promlčitelná byla – došlo by tak k preferenci hospodářského zájmu státu nad zájmem na ochranu lidského života).
2. V případech, u nichž se dosud ani během stanovené promlčecí doby (tj. během 20 let) nepodařilo získat dostatečné poznatky potřebné k zahájení trestního stíhání, pak nelze důvodně předpokládat, že by tomu bylo jinak. Jak zkušenosti ukazují, vyšetřování trestných činů po tak dlouhé době je často bezvýsledné, neboť uplynutím času se síla důkazních prostředků i pravděpodobnost zjištění nových důkazů oslabuje.
3. Nelze opomenout ani skutečnost, že v případě realizace požadované legislativní změny by nebylo umožněno stíhat ty trestné činy, které již byly před nabytím jejich účinnosti promlčeny. V opačném případě by se totiž jednalo o rozpor s čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, tedy o rozpor se zákazem retroaktivity.

Shora uvedené důvody přitom stále přetrvávají.

Pokud jde o požadavek na posouzení, zda nedošlo v určitém časovém období k situaci, kdy promlčecí doba běžet nemohla, tak sdělujeme, že okolnosti, které mají za následek nezapočtení určitého časového úseku do promlčecí doby, jsou taxativně vymezené v ustanovení § 34 odst. 3 trestního zákoníku, přičemž se jedná o dobu, po kterou nebylo možno pachatele postavit před soud pro zákonnou překážku, o dobu, po kterou bylo trestní stíhání přerušeno, o dobu, po kterou oběť trestného činu těžkého ublížení na zdraví spočívajícího v zmrzačení pohlavních orgánů nebo sterilizaci, nedovoleného přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, obchodování s lidmi, zavlčení spáchaného za účelem donucení jiného k sňatku, vydírání nebo útisku spáchaných za účelem donucení jiného k sňatku nebo k strpění zákroku směřujícího k způsobení těžkého ublížení na zdraví spočívajícího v zmrzačení pohlavních orgánů nebo některého trestného činu uvedeného v hlavě třetí zvláštní části trestního zákoníku o trestných činech proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti byla mladší osmnácti let, dále pak o zkušební dobu podmíněného zastavení trestního stíhání nebo podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, o dobu, po kterou nebylo možné pachatele v České republice trestně stíhat, jde-li o čin, jehož trestnost se posuzuje podle zákona České republiky, o dobu od vydání příkazu k zadržení do jeho odvolání nebo do pozbytí jeho platnosti z jiného důvodu, o dobu, po kterou bylo dočasně upuštěno od některých úkonů trestního řízení podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, a o dobu, po kterou bylo trestní stíhání dočasně odloženo.

K předmětnému požadavku lze pokládat rovněž za relevantní ustanovení § 34 odst. 4 a 5 trestního zákoníku, které stanoví, že promlčecí doba se přerušuje a následně začíná běžet znovu od začátku v případech, kdy dojde k zahájení trestního stíhání pro trestný čin, o jehož promlčení jde, jakož i po něm následujícím vzetím do vazby, vydáním příkazu k zatčení, podáním žádosti o zajištění vyžádání osoby z cizího státu, vydáním evropského zatýkacího

rozkazu, podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, návrhu na potrestání, vyhlášením odsuzujícího rozsudku pro tento trestný čin nebo doručením trestního příkazu pro takový trestný čin obviněnému, nebo spáchal-li pachatel v promlčecí době trestný čin nový, na který trestní zákon stanoví trest stejný nebo přísnější.

Zda došlo v určitém časovém období v konkrétní trestní věci související s privatizačním trestným činem k nějaké z výše uvedených okolností či procesnímu úkonu majících vliv na promlčecí dobu, je pak věcí úsudku orgánů činných v trestním řízení, nikoliv Ministerstva spravedlnosti.

Ministerstvo spravedlnosti s ohledem na výše uvedené (a v souladu se stanovisky vlády) zastává konzistentní názor, že stávající právní úprava je nastavena vhodně a nepokládá za přínosné podnikat jakékoliv kroky směřující k požadované změně uvedené v bodě č. II usnesení.